

ERZURUM VE ÇEVRE İLLERİNDEKİ ASILIDAE (DIPTERA) TÜRLERİ ÜZERİNDE FAUNİSTİK VE SİSTEMATİK ÇALIŞMALAR III. ASILINAE

Rüstem HAYAT⁽¹⁾

Özdemir ALAOĞLU⁽²⁾

ÖZET : Erzurum, Artvin, Erzincan, Iğdır ve Kars illerinde 1990-1992 yılları arasında, Asilidae (Diptera) türleri üzerinde yapılan araştırmanın bu son kısmında, Asilinae altfamilyasına ait 19 tür verilmiştir. Bunlardan, *Dysmachus bimucronatus* (Loew), *D. dasyproctus* Loew, *D. picipes* (Meigen), *Machimus* (s.str.) *rusticus* (Meigen), *Neoitamus cyanurus* ve *Neomochtherus tridentatus* (Loew) türleri ile *Neoitamus* Osten-Sacken cinsi Türkiye faunası için yeni kayıttır. Çalışmada, ayrıca bazı türlerin de değişik takımlara mensup avları tespit edilmiştir.

FAUNISTIC AND SYSTEMATIC STUDIES ON THE ASILIDAE (DIPTERA) SPECIES IN ERZURUM AND NEIGHBOURING PROVINCES III. ASILINAE

SUMMARY : Asilidae species were investigated in Erzurum, Artvin, Erzincan, Iğdır and Kars provinces during 1990-1992. The third section comprises 19 species belong to the subfamily Asilinae. Among these species *Dysmachus bimucronatus* (Loew), *D. dasyproctus* Loew, *D. picipes* (Meigen), *Machimus* (s.str.) *rusticus* (Meigen), *Neoitamus cyanurus* and *Neomochtherus tridentatus* (Loew) are new records for Turkish fauna. The study also adds to our fauna genus of *Neoitamus* Osten-Sacken first time. On the other hand, the preys of some species were determined.

GİRİŞ

Erzurum, Artvin, Erzincan, Iğdır ve Kars illerinde, 1990-1992 yılları arasında yapılan bu çalışmada, toplam 44 asilid türü tespit edilmiştir. Birinci bölümde, Laphriinae ve Stenopogoninae altfamilyalarına bağlı 15 tür (Hayat ve Alaoğlu, 1994), ikinci bölümde Laphystiinae, Stichopogoninae, Dasyopogoninae, Leptogastrinae ve Apocleinae altfamilyalarına mensup 10 tür verilmiştir. Bu son bölümde ise Asilinae'ye ait 19 tür incelenecektir.

(1) Atatürk Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Bitki Koruma Bölümü 25240/ERZURUM.

(2) Selçuk Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Bitki Koruma Bölümü, KONYA.

SONUÇLAR VE TARTIŞMA

Asilinae

İncelenen Asilinae Cinslerinin Teşhis Anahtarı

- 1- R₄ ve R₅ kanat apeksinden önce kanat kenarına ulaşır (şekil 56); hortum kısa ve lateral olarak yassı; vücut parlak siyah..... Polysarca
- R₄ ve R₅ kanat apeksinden sonra kanat kenarına ulaşır; hortum uzun, yassılaşmaz; vücut rengi değişir..... 2
- 2- Postnotal calli çıplak; prosternum pronotum'dan membranımsı bir saha ile ayrılır; orta femur kalın, orta tibia apikalde büyük bir, lateralde ise daha küçük birkaç spin benzeri seta taşır; tıknaz yapılı türler.....
Polyphonus
- Postnotal calli tüylü; prosternum pronotum'la kaynaşır; orta femur ve tibia değişir; silindirik vücutlu türler 3
- 3- Occipital setalar çok uzun, üst kısımdakiler anteriöre doğru yönelir ve kıvrık yapıda; ovipozitör uzun, lateral olarak yassı ve 6.-9. abdominal segmentlerden oluşur .....
Neoitamu
s
- Occipital setalar kısa, anteriöre doğru yönelmez; ovipozitör konik veya lateral olarak yassı, sadece 8.-9. abdominal segmentlerden oluşur 4
- 4- 1.-7. abdominal tergit'te discal seta var; ovipozitör konik yapıda.....Antiphriusson
- 1.- 5. abdominal tergit'te discal seta var; ovipozitör lateral olarak yassı 5
- 5- Dorsocentral setalar transfer dikişin gerisinde..... 6
- Dorsocentral setalar transfer dikişin önüne kadar uzanır 8
- 6- Yüz çıkıntısı büyük, hemen hemen antenlere kadar uzanır veya yüzün 2/3'lük alt kısmını kaplar..... Acanthopleura
- Yüz çıkıntısı küçük, sadece yüzün alt yarısını veya 1/3'lük alt kısmını kaplar..... 7
- 7- Bacaklar kısmen veya tamamen kırmızı; erkekte genitalya büyük, geniş ve yuvarlağımsı
.....Neomochtherus
- Bacaklar kahverengi veya siyah; erkekte genitalya silindirik yapıda..... Philonicus
- 8- Dorsocentral setalar mesonotum'un anteriör kenarına kadar uzanır.. .....Dysmachus

- Dorsocentral setalardan sadece birkaç çifti transfer dikişten önce yer alır veya prescutum'un ortasına kadar uzanır.....9
- 9- Erkekte 8. abdominal sternit posterior kenarda belirgin olarak loblu; scutellum 6-10 seta taşır; ovipozitör uzun .....**Machimus**
- Erkekte 8. abdominal sternit posterior kenarda düz; scutellum 2-4, nadiren 6 seta taşır; ovipozitör kısa..... **Epitriptus**

Acanthopleura Engel, 1927

Tip tür: Asilus brunnipes Fabricius, 1794

Acanthopleura goedli (Loew, 1854)

Mesonotum dişide kahverengi, ortada boyuna uzanan ve anteriorde vertex genişliğinin iki katı kadar olan koyu kahverengi bir bant taşır, erkekte mesonotum siyah ve ortadaki bant belirsiz; abdomen koyu kahverengi; erkek genital organında epandrium geniş ve apeksi yuvarlak; gonocoxite üçgenimsi, apikal iç kısımda dişli; dististylus uca doğru genişler; aedeagus uzun, uçta iki apikal çıkıntı taşır (şekil 1-3).

Genel vücut rengi grimsi kahverengi; erkekte boy 19,5-22 mm, kanat uzunluğu 12,5-14 mm; dişide boy 19,5-23 mm, kanat uzunluğu 13-15 mm.

Dünyadaki Yayılışı: Bulgaristan, İsrail, Lübnan, Suriye, Türkiye, Yugoslavya ve Yunanistan (Lehr, 1988).

Türkiye'deki Yayılışı: Afyon (Sultandağ) ve İzmir (Bergama) (Giray, 1981).

İncelenen Materyal: Erzincan (Cevizli 1.8.1991-0/3); Erzurum (Pazaryolu-Akbulut 23.7.1991-1/0; Tortum-A.Katıklı 26.7.1990-1/0, Tortumkale 26.7.1990-0/1). Örnekler, meyve bahçelerine yakın olan kıraç alanlardan toplanmıştır.

Antiphrisson Loew, 1849

Tip tür: Asilus trifarius Loew, 1849

Antiphrisson trifarius (Loew, 1849)

Sinonim: Antiphrisson sareptanus Lichtwardt, 1903; A. thalhammeri Lichtwardt, 1903 (Lehr, 1988'e göre)

Yüz erkekte siyah, dişide beyaz; mesonotum kahverengi, humeral calli kırmızımsı kahverengi; abdomen koyu kahverengi; erkek genital organında epandrium dar, uca doğru inceler; gonocoxite kısa; dististylus uca doğru genişler; aedeagus üç adet apikal çıkıntılı (Şekil 4-6).

Genel vücut rengi kahverengi; erkekte boy 16,5-18 mm, kanat uzunluğu 9,5-12 mm; dişide boy 18-20 mm, kanat uzunluğu 11-12 mm.

Dünyadaki Yayılışı: Arnavutluk, Bağımsız Devletler Topluluğu (Azerbaycan, Ermenistan, Güney Avrupa Kısmı, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan), Fransa, İspanya, İsrail, İtalya, Macaristan, Mısır, Moğolistan, Suriye, Tunus, Türkiye, Yugoslavya ve Yunanistan (Lehr, 1988; Richter, 1988).

Türkiye'deki Yayılışı: Giray (1981), Gadeau de Kerville (1939)'ye atfen, İzmir'de bulunduğunu belirtmektedir.

İncelenen Materyal: Erzurum (Merkez 9.9.1965-0/1, 12.7.1967-0/1, 29.8.1967-0/1, 15.5.1970-1/0, 7.9.1990-1/0; Şenkaya 9.7.1992-1/0, Turnalı 25.6.1991-5/3). Örnekler, çayır ve mer'adan toplanmıştır.

Dysmachus Loew, 1860

Tip tür: Asilus trigonus Meigen, 1804

İncelenen Dysmachus Türlerinin Teşhis Anahtarı

- 1- Bacaklar siyah.....4
- Bacaklar kısmen sarı veya kırmızımsı kahverengi 2
- 2- Aedeagus iki adet kısa apikal çıkıntı taşır, apodeme oldukça büyük (şekil 9); dististylus apikale doğru inceler (şekil 8).....**D. antipai**
- Aedeagus apikal çıkıntısız, apodeme büyük değil (şekil 12,18); dististylus apikale doğru incelmez (şekil 11,17).....3
- 3- Epandrium geniş, apikale doğru inceler, küçük apikal çıkıntı taşır (şekil 10); gonocoxite geniş, apikalde uzun ve sivri çıkıntılı; dististylus apikalde aynı kalınlıkta .....**D. bilobus**

- Epanthrium dar, apikalde orta kısımda derince oyuk (şekil 16); gonocoxite üçgen şeklinde, apikalde tüylü; dististylus apikalde genişler (şekil 17).....D. dasyproctus
- 4- Dististylus silindirik, apikalde kalınlaşmaz, hemen hemen paralel kenarlı (şekil 14) .....D. bimucronatus
- Dististylus apikalde topuz şeklinde (şekil 20,23,26).....5
- 5- Epanthrium apikalde yakın lateral kısımda içe doğru derin bir girinti yapar (şekil 19) ..... D. fuscipennis
- Epanthrium apikalde yakın kısımda derin bir girinti yapmaz.....6
- 6- Epanthrium apikalde doğru inceler (şekil 22); gonocoxite üçgen şeklinde (şekil 23); aedeagus apikalde seta şeklinde çıkıntı taşır (şekil 24)..... D. picipes
- Epanthrium apikalde geniş (şekil 25); gonocoxite üçgen şeklinde değil (şekil 26); aedeagus apikalde çıkıntı taşımaz (şekil 27)..... D. praemorsus

Dysmachus antipai Weinberg, 1968

Abdomen siyah, dışıde 3-6. tergit'ler özellikle anterior kenarda sarı tomentum'lu, erkekte 1. tergit sarı tomentum'lu, posterior tergit'ler siyah; erkek genital organı şekil 7-9'da olduğu gibidir.

Genel vücut rengi sarımsı kahverengi; erkekte boy 10,5 mm, kanat uzunluğu 7 mm; dışıde boy 12-13 mm, kanat uzunluğu 7,5-8 mm.

Dünyadaki Yayılışı: Romanya (Weinberg, 1968; Lehr, 1988) ve Türkiye (Giray, 1981).

Türkiye'deki Yayılışı: İzmir (Bergama) (Giray, 1981).

İncelenen Materyal: Erzurum (Umudum Yaylası 13.7.1990-0/1, 8.8.1991-1/2 2200 m). Örnekler, çayır ve mer'adan toplanmıştır.

Dysmachus bilobus Loew, 1871

Mesonotum sarımsı kahverengi tomentum'lu, ortada daha geniş, yanlarda ise dar, boyuna uzanan sarı bantlar taşır; bacaklar dışıde tamamen siyah, erkekte tibia'nın bazal kısmı sarımsı kahverengi; erkek genital organı şekil 10-12'deki gibidir.

Genel vücut rengi sarımsı kahverengi; erkekte boy 10-12 mm, kanat uzunluğu 6,5-8,5 mm; dışıde boy 13-14,5 mm, kanat uzunluğu 8,5-9,5 mm.

Dünyadaki Yayılışı: Bağımsız Devletler Topluluğu (Azerbaycan, Ermenistan, Güney Avrupa Kısmı, Kırgızistan, Özbekistan). Bulgaristan, Romanya, Türkiye ve Yugoslavya (Lehr, 1988).

Türkiye'deki Yayılışı: Lehr (1988), herhangi bir yer belirtmeden Türkiye'de bulunduğunu bildirmektedir.

İncelenen Materyal: Kars (Sarıkamış-İsusu 3.7.1991-3/2). Örnekler, çayır ve mer'adan toplanmıştır.

Dysmachus bimucronatus (Loew, 1854)

Mesonotum siyah, erkekte lateralde sarı tomentum'lu; abdomen grimsi siyah, tergit'lerin yüzeyinde çok sayıda kısa ve siyah seta bulunur; erkek genital organında epandrium, gonocoxite ve dististylus ile aedeagus şekil 13-15'de olduğu gibidir.

Genel vücut rengi grimsi siyah; erkekte boy 13-18 mm, kanat uzunluğu 9-12 mm; dişide boy 14-20 mm, kanat uzunluğu 9-13 mm.

Dünyadaki Yayılışı: Almanya, Avusturya, Bağımsız Devletler Topluluğu (Batı Sibirya, Güney Avrupa Kısmı), Bulgaristan, Çekoslovakya, Fransa, İtalya, Macaristan, Romanya ve Yugoslavya (Lehr, 1988).

Türkiye'deki Yayılışı: Türkiye faunası için yeni kayıttır.

İncelenen Materyal: Erzincan ve Erzurum'da yaygın olarak bulunan bu türün, 52 bireyi incelenmiştir. Örnekler, çayır, mer'a ve kıraç alanlardan toplanmıştır. Bazı bireyler. Muscina sp. (Dip.: Muscidae) ve Apis mellifera L. (Hym.: Apidae) türleriyle beslenirken yakalanmıştır.

Dysmachus dasyproctus Loew, 1871

Mesonotum parlak siyah, ortada ve yanlarda, boyuna uzanan sarı tomentum çizgileri taşır; abdomen siyah; erkek genital organı şekil 16-18'de olduğu gibidir.

Genel vücut rengi grimsi siyah; erkekte boy 10 mm, kanat uzunluğu 5 mm; dişide boy 11-13 mm, kanat uzunluğu 6-7 mm.

Dünyadaki Yayılışı: Bağımsız Devletler Topluluğu (Azerbaycan, Ermenistan), Romanya ve Yunanistan (Lehr, 1988).

Türkiye'deki Yayılışı: Türkiye faunası için yeni kayıttır.

İncelenen Materyal: Erzurum (Merkez 25.7.1983-1/4, 4.Kuyu 27.8.1990-0/1; Oltu 28.7.1990-0/1). Örnekler, yabancı otlar üzerinden toplanmıştır.

Dysmachus fuscipennis (Meigen, 1820)

Sinonim: Asilus spiniger (Zeller, 1840) (Lehr, 1988'e göre)

Mesonotum ortada parlak siyah, lateralde sarı tomentum'lu; ovipozitör lateral olarak yassı; erkek genital organı şekil 19-21'deki gibidir.

Genel vücut rengi grimsi siyah; erkekte boy 11-14 mm, kanat uzunluğu 7-10 mm; dişide boy 12-15 mm, kanat uzunluğu 9-10 mm.

Dünyadaki Yayılışı: Almanya, Arnavutluk, Bağımsız Devletler Topluluğu (Azerbaycan, Batı Sibirya, Güney Avrupa Kısmı, Kazakistan), Bulgaristan, Çekoslovakya, Fransa, İtalya, Macaristan, Polonya, Romanya, Türkiye, Yugoslavya ve Yunanistan (Lehr, 1988).

Türkiye'deki Yayılışı: Bitlis (Merkez), Bursa (Mudanya), Çanakkale (Küçükkuşu), Diyarbakır (Ergani) ve Kütahya (Simav) (Giray, 1981).

İncelenen Materyal: Erzincan (Cevizli 4.6.1990-3/2). Örnekler, meyve bahçeleri civarındaki kıraç alanlardan toplanmıştır.

Dysmachus picipes (Meigen, 1820)

Sinonim: Asilus nigripes (Megerle, 1820); A. forcipula (Zeller, 1840); A. mixtus (Loew, 1840); Dysmachus pendulus Becker, 1923; Eutolmus brunnicosus (Becker, 1923) (Lehr, 1988'e göre)

Genel görünüm D. fuscipennis'e benzer; erkek genital organı şekil 22-24'de olduğu gibidir.

Erkekte boy 14-18 mm, kanat uzunluğu 10-12 mm; dişide boy 16-19 mm, kanat uzunluğu 12-13 mm.

Dünyadaki Yayılışı: Almanya, Arnavutluk, Avusturya, Bağımsız Devletler Topluluğu (Azerbaycan, Batı Sibirya, Ermenistan, Kazakistan, Kuzey, Orta ve Güney Avrupa Kısmı), Bulgaristan, Çekoslovakya, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İsveç, İsviçre, İtalya, Macaristan, Norveç, Polonya, Romanya ve Yugoslavya (Lehr, 1988).

Türkiye'deki Yayılışı: Türkiye faunası için yeni kayıttır.

İncelenen Materyal: Erzurum (Merkez 13.7.1967-0/1, Kargapazarı Dağları 11.8.1990-2/0 2850 m, Palandöken Dağları 17.7.1990-4/9 2400 m; Horasan-Karaçuha 19.7.1990-1/0; Ilıca-Ahırıcık 5.8.1991-4/2; Şenkaya 17.7.1990-1/0, Turnalı 9.7.1990-1/0). Örnekler, çayır, mer'a ve Calliptamus italicus (L.) (Ort.: Acrididae)'un yoğun populasyon oluşturduğu

alanlardan toplanmıştır. Ayrıca, bir birey de Diplocolenus sp. (Hom.: Cicadellidae) ile beslenirken yakalanmıştır.

Dysmachus praemorsus (Loew, 1854)

Sinonim: Asilus nigripes (Macquart, 1826); Lophonotus tridens (Egger, 1855); Dysmachus foliiformis Becker, 1923 (Lehr, 1988'e göre)

Mesonotum sarı tomentum'lu ve boyuna kahverengi bantlar taşır; erkek genital organında epandrium, gonocoxite ve dististylus ile aedeagus şekil 25-27'deki gibidir.

Genel vücut rengi grimsi sarı; erkekte boy 12-16 mm, kanat uzunluğu 7-10 mm; dişide boy 14-19 mm, kanat uzunluğu 9-13 mm.

Dünyadaki Yayılışı: Almanya, Arnavutluk, Avusturya, Bağımsız Devletler Topluluğu (Güney Avrupa Kısmı), Bulgaristan, Fransa, Macaristan, Polonya, Romanya, Türkiye ve Yugoslavya (Lehr, 1988).

Türkiye'deki Yayılışı: Lehr (1988), herhangi bir yer belirtmeksizin Türkiye'de bulunduğunu kaydetmektedir.

İncelenen Materyal: Erzincan (Cevizli 4.8.1990-2/0); Erzurum (Merkez 1.6.1971-1/0, A.Gazi 23.7.1990-1/4 2300 m, Atatürk Ü. 23.7.1990-0/1, 4.Kuyu 27.8.1990-1/0, Palandöken Dağları 17.7.1990-1/0, 15.7.1991-2/1 2300 m; Oltu-Uzunoluk 19.7.1992-1/1 1700 m; Olur-Süngübayır 13.7.1992-0/2; Pasinler 14.8.1992-5/6; Şenkaya-Turnalı 3.7.1990-1/0, 25.6.1991-3/4; Tortum-Y.Meydanlar 4.7.1991-2/0). Örnekler, çayır, mer'a ve meyve bahçeleri civarındaki kıraç alanlardan toplanmıştır.

Epitriptus Loew, 1849

Tip tür: Asilus cingulatus Fabricius, 1781

Sinonim: Epitriptus Walker, 1855 (Lehr, 1988'e göre)

Epitriptus cingulatus (Fabricius, 1781)

Sinonim: Asilus maculosus (Harris, 1776); A. striatus (Meigen, 1820); A. annulatus (Macquart, 1826); A. pictipes (Loew, 1848) (Lehr, 1988'e göre)

Mesonotum koyu kahverengi, sarı tomentum çizgileri taşır; bacaklar siyah, femur apikalde kırmızımsı kahverengi, tibia enine kırmızımsı kahverengi iki bant taşır, basitarsi bazal kısımda kırmızımsı kahverengi; abdomen sarımsı kahverengi, tergit'ler lateralde siyah; erkek

genital organı büyük, epandrium apekte yuvarlağımsı; gonocoxite üçgen şeklinde; dististylus apikale doğru genişler; aedeagus üç apikal tüp taşır (şekil 28-30).

Genel vücut rengi sarımsı kahverengi; erkekte boy 12-15 mm, kanat uzunluğu 9-10 mm; dişide boy 14-18 mm, kanat uzunluğu 9-11 mm.

Dünyadaki Yayılışı: Almanya, Arnavutluk, Avusturya, Bağımsız Devletler Topluluğu (Azerbaycan, Orta ve Güney Avrupa Kısmı), Bulgaristan, Çekoslovakya, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İngiltere, İran, İsveç, Macaristan, Norveç, Polonya, Romanya ve Türkiye (Lehr, 1988).

Türkiye'deki Yayılışı: Lehr (1988), herhangi bir yer belirtmeden Türkiye'de bulunduğunu kaydetmektedir.

İncelenen Materyal: Artvin, Erzincan, Erzurum, Iğdır ve Kars illerinde yaygın olarak bulunan bu türün, 25 bireyi incelenmiştir. Örnekler, çayır, mer'a, orman ve kıraç alanlardan toplanmıştır. Bir birey Sarcophaga sp. (Dip.: Sarcophagidae) ile beslenirken yakalanmıştır.

Machimus Loew, 1849

Tip tür: Asilus chrysis Meigen, 1820

İncelenen Machimus Türlerinin Teşhis Anahtarı

- Dististylus apekte yuvarlağımsı (şekil 32) .....M. rusticus
- Dististylus apekte konkav yapıda (şekil 35).....M. setibarbus

Machimus (s.str.) rusticus (Meigen, 1820)

Sinonim: Asilus obscurus (Meigen, 1820); A. genualis (Zeller, 1840) (Lehr, 1988'e göre)

Mesonotum'da setalar sarı renkte, seta çıkış yerleri siyah noktalı; bacaklar grimsi siyah, tibia ve basitarsi bazal kısımda kırmızımsı kahverengi; abdomen sarımsı kahverengi, tüm tergit'ler posterior ve lateralde açık sarı tomentum'lu; erkek genital organında epandrium geniş; gonocoxite üçgen şeklinde, dorsalde uzun setalar taşır; aedeagus ince uzun, üç apikal tüp ihtiva eder (şekil 31-33).

Genel vücut rengi sarımsı kahverengi; erkekte boy 17-20 mm, kanat uzunluğu 11-12,5 mm; dişide boy 18-22 mm, kanat uzunluğu 12-14 mm.

Dünyadaki Yayılışı: Almanya, Arnavutluk, Avusturya, Bağımsız Devletler Topluluğu (Kazakistan, Kırgızistan, Orta ve Güney Avrupa Kısmı), Bulgaristan, Çekoslovakya, Fransa, Hollanda, İngiltere, İspanya, İtalya, Polonya, Romanya, Yugoslavya ve Yunanistan (Lehr, 1988).

Türkiye'deki Yayılışı: Türkiye faunası için yeni kayıttır.

İncelenen Materyal: Erzurum (Merkez 12.7.1967-1/0, 15.7.1967-1/0, 15.7.1971-2/2, Atatürk Ü. 2.8.1990-1/1, 14.7.1991-1/0, Kargapazarı Dağları 20.7.1989-1/1, 11.8.1990-2/6 2700 m, Umudum Yaylası 8.8.1991-0/2 2200 m, Ilıca-Ahırçık 5.8.1991-2/1; Oltu 25.6.1971-1/1; Olur-Süngübayır 30.6.1991-1/0; Şenkaya-Turnalı 6.8.1988-1/0, 29.6.1989-0/1, 6.7.1990-0/1). Örnekler, çayır, mer'a ve kıraç alanlardan toplanmıştır. Bir birey, Thymelicus sylvestris L. (Lep.: Hesperidae) ile beslenirken yakalanmıştır.

Machimus (s.str.) setibarbus (Loew, 1849)

Sinonim: Asilus intermedius (Holmgren, 1852); Machimus setiventris Engel, 1928 (Lehr, 1988'e göre)

Mesonotum grimsi kahverengi, lateralde boyuna uzanan sarı tomentum çizgileri taşır; abdomen siyahımsı kahverengi, tergit'ler anterior ve posterörde çok ince, açık sarı şerit taşır; erkek genital organında epandrium uca doğru incelik; gonocoxite üçgen şeklinde, dorsalde setasız; aedeagus uçta üç apikal tüp taşır (şekil 34-36).

Genel vücut rengi grimsi kahverengi veya siyah; erkekte boy 20-26 mm, kanat uzunluğu 12-15 mm; dişide boy 18-27 mm, kanat uzunluğu 12-16 mm.

Dünyadaki Yayılışı: Almanya, Bağımsız Devletler Topluluğu (Orta Avrupa Kısmı), Bulgaristan, Çekoslovakya, Finlandiya, İspanya, İsrail, İsveç, İtalya, Polonya, Romanya, Tunus, Türkiye, Yugoslavya ve Yunanistan (Lehr, 1988).

Türkiye'deki Yayılışı: Lodos (1961), İzmir'de bulunduğunu bildirmektedir.

İncelenen Materyal: Atrvin (Yusufeli-Morkaya 6.6.1991-0/1), Erzincan (Üzümlü-Bayırbağ 29.5.1991-1/0), Erzurum (Palandöken Dağları 15.7.1991-0/2 2400 m, Umudum Yaylası 8.8.1991-2/2 2100 m; Tortum-A.Meydanlar 4.7.1991-0/1, Çakıllı 4.7.1991-1/0, Y.Meydanlar 4.7.1991-0/1). Örnekler, çayır ve kıraç alanlardan toplanmıştır. Bazı bireyler, Paupersalta tibialis (Panzer) (Hom.: Cicadidae), Anisoplia tenebralis Brm. (Col.: Scarabaeoidea) ve A. mellifera ile beslenirken yakalanmıştır. Lodos (1961), bu türün Eurygaster maura L. ve Choranta ornatula H. S. (Hem.: Scutelleridae) ergin ve nimfleriyle beslendiğini bildirmektedir.

Neoitamus Osten-Sacken

Tip tür: Asilus cyanurus Loew, 1849

Sinonim: Itamus Loew, 1849; Trichoitamus White, 1916 (Hull, 1962; Lehr, 1988'e göre)

Bu cins, Türkiye faunası için yeni kayıttır.

Neoitamus cyanurus (Loew, 1849)

Yüz erkekte siyah, dişide lateralde sarı tomentum'lu; mesonotum siyahımsı kahverengi, lateralde sarı çizgili; abdomen erkekte siyah, dişide kahverengi, tergite'ler posterior yarıda sarı tomentum'lu; erkek genital organında epandrium geniş ve kısa; gonocoxite küçük; dististylus kıvrık yapıda; aedeagus uçta ince kıl şeklinde ve kıvrık iki adet apikal çıkıntı taşır; hipandrium dörtgenimsi yapıda (şekil 37-40).

Genel vücut rengi sarımsı kahverengi; erkekte boy 14-15 mm, kanat uzunluğu 9,5-10 mm; dişide boy 14-17 mm, kanat uzunluğu 9-10,5 mm.

Dünyadaki Yayılışı: Almanya, Avusturya, Bağımsız Devletler Topluluğu (Batı ve Doğu Sibirya, Orta Avrupa Kısmı, Uzak Doğu), Bulgaristan, Çekoslovakya, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İngiltere, İsveç, İtalya, Macaristan, Polonya ve Romanya (Lehr, 1988).

Türkiye'deki Yayılışı: Türkiye faunası için yeni kayıttır.

İncelenen Materyal: Artvin (Arhavi 10.9.1992-2/1; Borçka-Çiftköprü 17.8.1991-1/1). Örnekler, çayırdan toplanmıştır.

Neomochtherus Osten-Sacken, 1878

Tip tür: Asilus pallipes Meigen, 1820

Sinonim: Mochtherus Loew, 1849 (Lehr, 1988'e göre)

İncelenen Neomochtherus Türlerinin Teşhis Anahtarı

- 1- Yüz, frons ve mesonotum tamamen siyah, tomentum yok.....N. tridentatus
- Yüz, frons ve mesonotum gri ve kahverengi, kısmen grimsi sarı tomentum'lu.....2
- 2- Aedeagus apikalde uzun ve sivri çıkıntılı, anteroventral kısımda dişli, dorsalde ayrı bir parça taşır (şekil 43) .....N. albicans

- Aedeagus kısa apikal çıkıntılı, anteroventral kısım düz, dorsalde ayrı bir parça taşımaz..... N. mundus

Neomochtherus albicans (Loew, 1849)

Mesonotum grimsi sarı tomentum'lu, ortada boyuna uzanan kahverengi bir bant taşır; bacaklar siyah, tibia ve basitarsi sarımsı kahverengi; abdomen erkekte siyah, 2. tergite lateralde gri tomentum'lu, dişide tüm tergit'ler anterior ve posterior kenarda gri tomentum'lu; erkek genital organı belirgin kırmızımsı kahverengi; epandrium köşeli, iç kenarda girintili; gonocoxite dar; dististylus silindirik ve kıvrık; hypandrium kısa, posteriorde konkav (şekil 41,42,44).

Genel vücut rengi sarımsı gri; erkekte boy 11-12 mm, kanat uzunluğu 8-8,5 mm; dişide boy 11-13 mm, kanat uzunluğu 8-9 mm.

Dünyadaki Yayılışı: Türkiye (Lehr, 1988).

Türkiye'deki Yayılışı: Lehr (1988), herhangi bir yer belirtmeden Türkiye'de bulunduğunu bildirmektedir.

İncelenen Materyal: Erzincan (Cevizli 10.8.1990-1/0, 1.8.1991-0/1, Çatalarmut 11.8.1992-2/2, Y.Çakırman 28.8.1991-0/1 1600 m; Üzümlü-Bayırbağ 10.8.1992-1/1), Erzurum (Atatürk Ü. 16.7.1992-1/0; Şenkaya-Penek Vadisi 29.8.1991-0/1). Örnekler, meyve bahçeleri civarındaki kuraç alanlar ve yabancı otlar üzerinden toplanmıştır.

Neomochtherus mundus Loew, 1849

Sinonim: Neomochtherus rhodius Tsacas, 1963 (Lehr, 1988'e göre)

Mesonotum lateralde grimsi sarı tomentum'lu, ortada boyuna uzanan ve anteriorde vertex'den daha geniş olan kahverengi bir bant bulunur; abdomen grimsi sarı tomentum ile kaplı, ovipozitör siyah, lateralde yassı; erkek genital organı geniş, epandrium oldukça iri; gonocoxite üçgen şeklinde, apikal dış kenarı dişli; dististylus silindirik ve hafif kıvrık; hypandrium kısa ve posteriorde derince oyuk (şekil 45,46,48).

Genel vücut rengi grimsi sarı; erkekte boy 13-16 mm, kanat uzunluğu 9-11 mm; dişide boy 17-19 mm, kanat uzunluğu 10-12 mm.

Dünyadaki Yayılışı: Türkiye (Giray, 1981) ve Yunanistan (Lehr, 1988).

Türkiye'deki Yayılışı: Balıkesir (Havran) (Giray, 1981).

İncelenen Materyal: Erzincan (Merkez 1.7.1992-0/1, Cevizli 8.8.1990-2/3, 1.8.1991-1/3, 29.8.1991-11/10 1480 m, Çatalarmut 11.8.1992-0/3; Üzümlü 31.7.1991-1/1, 28.8.1991-

1/0), Erzurum (Şenkaya-Turnalı 25.6.1991-0/1), Iğdır (Melekli 18.7.1991-1/0). Örnekler, tarım alanlarının civarındaki çayır ve kıraç bölgelerden toplanmıştır.

Neomochtherus tridentatus (Loew, 1871)

Mesonotum tamamen siyah; abdomen kahverengimsi siyah, kısa, sarı tüy ve setalar taşır, ovipozitör siyah ve lateral olarak yassı.

Genel vücut rengi siyahımsı kahverengi; dişide boy 19 mm, kanat uzunluğu 12 mm.

Dünyadaki Yayılışı: Bağımsız Devletler Topluluğu (Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan ve Türkmenistan) (Lehr, 1988).

Türkiye'deki Yayılışı: Türkiye faunası için yeni kayıttır.

İncelenen Materyal: Erzurum (Köprüköy 15.7.1990-0/1). Örnek, çayırdan toplanmıştır.

Philonicus Loew, 1849

Tip tür: Asilus albiceps Meigen, 1820

Sinonim: Philonotus Neihaus, 1886 (Lehr, 1988'e göre)

Philonicus albiceps (Meigen, 1820)

Sinonim: Asilus canescens (Wiedemann, 1820); A. nudus (Loew, 1840); A. albibarbis (Zeller, 1840); Philonicus domesticus Ricardo, 1920; Cerdistus pulcher (Becker, 1923); C. marinus (Becker, 1923); P. orientalis Esipenko, 1969 (Lehr, 1988'e göre)

Yüz sarı tomentum'lu, antenlerin çıktığı yerde dar, ventrale doğru biraz genişler; mesonotum siyahımsı kahverengi, lateralde sarı tomentum'lu; arka bacakta basitarsus takibeden üç tarsal segmentin toplamından daha uzun; abdomen grimsi kahverengi, kısa ve sarı tüyler taşır; erkek genital organında epandrium anterior ve posteriorde daralır; proctiger iç kenarda dişli; gonocoxite küçük; dististylus uca doğru topuz şeklinde; aedeagus konik yapıda, üç adet apikal tüp taşır (şekil 49-52).

Genel vücut rengi grimsi kahverengi; erkekte boy 13-17 mm, kanat uzunluğu 8-12,5 mm; dişide boy 14-17 mm, kanat uzunluğu 10-13 mm.

Dünyadaki Yayılışı: Bağımsız Devletler Topluluğu (Azerbaycan, Doğu ve Batı Sibirya, Ermenistan, Kafkasya, Kuzey, Güney ve Orta Avrupa Kısmı, Uzak Doğu), İran, İsrail, Japonya, Moğolistan, Tüm Avrupa ve Türkiye (Theodor, 1980; Lehr, 1988; Richter, 1988).

Türkiye'deki Yayılışı: Lehr (1988), herhangi bir yer belirtmeden Türkiye'de bulunduğunu kaydetmektedir.

İncelenen Materyal: Erzurum (Merkez 13.7.1967-3/0, 22.7.1967-0/2, 21.8.1967-1/0, Atatürk Ü. 17.7.1990-2/0, 3.8.1990-1/0; Oltu 20.7.1970-0/1; Pasinler 11.7.1992-1/0). Örnekler, çayır, mer'a ve yabancı otlar üzerinden toplanmıştır.

Polyphonus Loew, 1848

Tip tür: Polyphonus laevigatus Loew, 1848

Polyphonus laevigatus Loew, 1848

Pronotum, sarı ve sık tüylü; mesonotum kahverengi, ortada boyuna uzanan kahverengi bir bant, lateralde sarı renkli tomentum çizgileri bulunur; erkekte tüm tergit'ler sarı tomentum'lu, 2-7. tergit'lerin anterior köşelerinde ve ortalarında siyah benekler var; dişide tüm tergit'ler siyah, posterior kenarlarda sarı bant taşır; erkek genital organı iri ve siyah; epandrium büyük, anterodorsal kısımda membranımsı bir saha bulunur; gonocoxite yuvarlağa yakın; dististylus silindirik, apekte kanca şeklinde; aedeagus konik yapıda (şekil 53-55).

Genel vücut rengi sarımsı kahverengi; erkekte boy 14-18 mm, kanat uzunluğu 10-12 mm; dişide boy 17-19 mm, kanat uzunluğu 11-13 mm.

Dünyadaki Yayılışı: Arnavutluk, Bağımsız Devletler Topluluğu (Azerbaycan, Ermenistan), İran, İsrail, Türkiye ve Yunanistan (Lehr, 1988).

Türkiye'deki Yayılışı: Giray (1981), Gadeau de Kerville (1939)'ye atfen, İzmir'de bulunduğunu belirtmektedir.

İncelenen Materyal: Erzurum (İspir 17.7.1992-2/0, M.Köprübaşı 17.7.1992-4/2; Oltu-Başaklı 8.7.1990-1/0; Olur-Süngübayır 23.7.1992-1/0; Şenkaya-Turnalı 25.6.1991-1/0). Örnekler, çayır, mer'a ve kıraç alanlardan toplanmıştır.

Polysarca Schiner, 1866

Tip tür: Polysarca violacea Schiner, 1867

Polysarca violacea Schiner, 1867

Mesonotum parlak lacivertimsi siyah, posteriöre doğru sık, siyah ve sarı setalar taşır; kanatlar açık kahverengi, damarlar daha koyu renkli; abdomen parlak lacivertimsi siyah,

tergitler posteriör kenarda çok kısa ve gri tüyler taşır; erkek genital organı oldukça iri, abdomen'den daha geniş; dististylus silindirik; aedeagus kısa ve geniş (şekil 57-59).

Genel vücut rengi parlak lacivertimsi siyah; erkekte boy 25-27 mm, kanat uzunluğu 19-21 mm.

Dünyadaki Yayılışı: Bağımsız Devletler Topluluğu (Azerbaycan, Ermenistan), Cezayir, Tunus ve Türkiye (Lehr, 1988).

Türkiye'deki Yayılışı: Lehr (1988), herhangi bir yer belirtmeden Türkiye'de bulunduğunu bildirmektedir.

İncelenen Materyal: Erzurum (Merkez 28.7.1972-1/0, 7.7.1990-1/0). Örnekler, yabancı otlar üzerinden toplanmıştır.

KAYNAKLAR

- Giray, H., 1981. Türkiye Asilidae (Diptera) faunasına ait ilk liste. **Türk. Bit. Kor. Derg.**, 5 (3): 171-183.
- Hayat, R. ve Ö. Alaoğlu, 1994. Erzurum ve çevre illerindeki Asilidae (Diptera) türleri üzerinde faunistik ve sistematik çalışmalar 1. Laphriinae ve Stenopogoninae. Türkiye III. Biyolojik Mücadele Kongresi Bildirileri, 25-28 Ocak 1994, İzmir, 123-135.
- Hull, F.M., 1962. Robber Flies of the World the Genera of the Family Asilidae. Smiths. Inst. U.S. Natn. Mus., Washington, 224 (1-2): 907 p.
- Lehr, P.A., 1988. Asilidae. Catalogue of Palearctic Diptera, ed: A. Soos and L. Papp. Elsevier Science Publishing Co. Inc., Amsterdam, 5: 197-326.
- Lodos, N., 1961. Türkiye, Irak, İran ve Suriye'de Süne (*Eurygaster integriceps* Put.) Problemi Üzerinde İncelemeler (Yayılış, Zararları, Biyolojisi, Parazitleri ve Savaşı). E. Ü. Zir. Fak. Yay. No: 51, İzmir, 115 s.
- Richter, V.A., 1988. Asilidae. Keys to the Insects of the European Part of the USSR, ed: G. Ya Bei-Bienko. Amerind Publishing Co. Pvt., New Delhi, 5 (1): 778-820.
- Theodor, O., 1980. Fauna Palaestina, Insecta II: Diptera: Asilidae. The Israel Academy of Sciences and Humanities, Jerusalem, 448 p.
- Weinberg, M., 1968. *Dysmachus antipai* n.sp. (Diptera, Asilidae). **Trav. Mus. Hist. Nat. "Grigore Antipa"**, 8: 885-897.

Şekil 1-3). Acanthopleura goedli (Loew), 1)epandrium, 2)gonocoxite ve dististylus, 3)aedeagus; 4-6)Antiphrisson trifarius (Loew), 4)epandrium, 5)gonocoxite ve dististylus, 6)aedeagus; 7-9)Dysmachus antipai Weinberg, 7)epandrium, 8)gonocoxite ve dististylus, 9)aedeagus; 10-12)D. bilobus Loew, 10)epandrium, 11)gonocoxite ve dististylus, 12)aedeagus; 13-15)D. bimucronatus (Loew), 13)epandrium, 14)gonocoxite ve dististylus, 15)aedeagus; 16-18)D. dasyproctus Loew, 16)epandrium, 17)gonocoxite ve dististylus, 18)aedeagus; 19-21)D. fuscipennis (Meigen), 19)epandrium, 20)gonocoxite ve dististylus, 21)aedeagus; 22-24)D. picipes (Meigen), 22)epandrium, 23)gonocoxite ve dististylus, 24)aedeagus; 25-27)D. praemorsus (Loew), 25)epandrium, 26)gonocoxite ve dististylus, 27)aedeagus; 28-30)Epitriptus cingulatus (Fabr.), 28)epandrium, 29)gonocoxite ve dististylus, 30)aedeagus; 31-33)Machimus rusticus (Meigen), 31)epandrium, 32)gonocoxite ve dististylus, 33)aedeagus; 34-36)Machimus setibarbus (Loew), 34)epandrium, 35)gonocoxite ve dististylus, 36)aedeagus; 37-40)Neoitamus cyanurus (Loew), 37)epandrium, 38)gonocoxite ve dististylus, 39)aedeagus, 40)hypandrium; 41-44)Neomochtherus albicans (Loew), 41)epandrium, 42)gonocoxite ve dististylus, 43)aedeagus, 44)hypandrium; 45-48)N. mundus Loew, 45)epandrium, 46)gonocoxite ve dististylus, 47)aedeagus, 48)hypandrium; 49-52)Philonicus albiceps (Meigen), 49)epandrium, 50)proctiger, 51)gonocoxite ve dististylus, 52)aedeagus; 53-55)Polyphoniuss laevigatus Loew, 53)epandrium, 54)gonocoxite ve dististylus, 55)aedeagus; 56-59)Polysarca violacea Schiner, 56)kanat, 57)epandrium ve proctiger, 58)gonocoxite ve dististylus, 59)aedeagus (7-9 Weinberg, 1968'den; Ölçek 1 mm).

